

اطلاع رسانی

نشریه فنی مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران

دوره هشتم؛ شماره ۲

پیشنهادهایی در ترجمه نوشته های علمی و تحقیقی

نوشته: دکتر ضیاء موحد

منظور از این نوشته ارائه پیشنهادهایی است برای ترجمه متنهای علمی و تحقیقی بویژه آثار یونسکو در کتابداری و دانش اطلاع رسانی، تجربه نویسنده در ترجمه این آثار در مرکز اسناد و مدارک علمی و ویرایش بعضی از آنها انگیزه نوشتن این مقاله بوده است. مقاله در دو بخش است. در بخش اول دشواریها را شرح داده ایم و در بخش دوم در ضمن چند مثال، پیشنهادها را ارائه کرده ایم.

یکی از زمینه هایی که یونسکو نشریه های فراوانی درباره آن دارد دانش اطلاع رسانی است. "دانش اطلاع رسانی" ترجمه "Information Science" است. اینکه این معادل چگونه وضع شد مسئله جالبی است که بدان اشاره خواهیم کرد. اما اینکه این دانش چگونه دانشی است و تعریف آن چیست، بحث دامنه داری است. در یکی از همین نشریه ها این رشته را به فصل مشترک علوم کتابداری و دکومانتاسیون، علوم کامپیوتر و اطلاعات از راه دور و علوم مدیریت نظامها تعریف کرده اند¹ و این دست کم نشان می دهد که این دانش دامنه بسیار گسترده ای دارد. در هر صورت در تعریف آن هر تردیدی باشد در سودمندی و لزوم آن تردیدی نیست. مسئله اصلی این است که چگونه اطلاعات انبوه و گوناگون در زمینه های گوناگون را گردآوری کنیم و به شکلی منظم و مناسب در اختیار کسانی که بدانها نیاز دارند قرار دهیم، و این کاری است که گاهی از حد یک شهر و یک کشور هم فراتر می رود. بخصوص برای کشورهای صنعتی و پیشرفته انجام کار اهمیت اساسی دارد و جای تعجب نیست اگر زادگاه اطلاع رسانی کشورهای بزرگ صنعتی بوده است و نیز تعجیبی ندارد اگر ما برای اطلاع از این دانش مرجعی جز این کشورها نداشته باشیم و البته ترجمه آثار مهم در این زمینه، از جمله نشریه های یونسکو که زیر عنوان "یونی سیست" منتشر می شوند گام اولی است که باید برداریم.

---

¹ - Pauline Atherton, Handbook for Information Systems and Services (Paris: Unesco, 1977), pp 198 – 9.

بنابراین، در حال حاضر مسئله ما ترجمه این آثار است. دشواریهای ترجمه به زبان فارسی امری است آشکار، اما ترجمه متنهاى اطلاع رسانی و بخصوص آثار یونسکو دشواریهای پنهانی هم دارد به این شرح:

۱- این متنها بیشتر مجموعه ای هستند از راهنماییها و توصیه ها: چگونه یک مقاله علمی بنویسم، چگونه از یک مقاله علمی خلاصه تهیه کنیم، چگونه اصطلاحنامه بسازیم و از این قبیل. البته در اهمیت این راهنماها هیچ شکی نیست، اما خواندن یک راهنما اگر اغلب کار ملال آوری نباشد دست کم لذتبخش هم نیست. یک راهنما تنها برای کسی که نیاز به راهنماییهای آن پیدا کرده آموزنده و جالب است. شما چند نفر را دیده اید که بدون آنکه امتحان رانندگی داشته باشند راهنمای رانندگی بخوانند؟ منظور اینکه این راهنماها آثار پرجذبه و کششی نیستند.

مترجمان این راهنماها هم بعید بنظر می رسد در حال ترجمه ناگهان به آن راهنماییها نیاز پیدا کرده باشند. نتیجه آنکه در ترجمه این آثار عامل کارساز شوق، مترجم را تنها می گذارد. این اولین دشواری.

۲- این متنها اغلب پرند از اصطلاحات زمینه های گوناگونی مانند: کتابداری، کامپیوتر، مدیریت، دکوماناسیون و غیره که برای بعضی از آنها، یا هنوز معادلی نداریم یا معادل جافتاده ای نداریم.

بهرتر است یک دشواری دیگر را از زبان مؤلف یکی از مهمترین متنهاى یونسکو بشنویم:

۱- "... دانش اطلاع رسانی در سر تا سر جهان رشته تازه ای است که حدود آن درست تعریف نشده و واژگان آن مبهم است" و نیز: "قسمتهایی از این کتاب نشاندهنده عدم توافق در مورد معنای اصطلاحات اساسی است (برای مثال معنای "دانش اطلاع رسانی") و نیز نشاندهنده نبودن معیارها و دستورهایی برای چگونگی اجرای کار^۱ ملاحظه می کنید که دست اندرکاران اصلی هم در اینجا گرفتاریهایی دارند که البته گریبان ما را هم می گیرد. معادل هم که پیدا کنیم تازه موارد اطلاق آن روشن نیست.

و اما دشواری اساسی که موضوع بحث اصلی ما در این مقاله است نثر نوشته هاست. اصولاً وظیفه نثر در نوشته های علمی و تحقیقی، به دلیل ماهیت این نوشته ها، انتقال اطلاع و خبر است. از این نثرها نمی توان انتظار دلنشینی و زیبایی نثرهای ادبی و هنری را داشت و درست به همین دلیل، برای جبران این کمبود هم که شده است باید نثری روان و روشن داشته باشند و اطلاع را بدون اطناب ممل و ایجاز مخل و تعقید و ابهام جمله ها منتقل کنند. اما با کمال تاسف اغلب نوشته های تحقیقی همه این نقصها را یکجا در خود دارند. در نوشته های بیشتر علما و فضلا اینگونه نثر نویسی حتی گاهی تعمدی است. البته هیچ دلیلی نداریم که چنین تعمدی را به نویسندگان نشریه های یونسکو نسبت دهیم، اما نثر این نشریه ها مجموعاً و بخصوص نثر نشریه هایی که یونسکو (برنامه یونی سیست) در

---

¹. Atherton, Op. cit. , Forword.

اطلاع‌رسانی منتشر می‌کند، دچار بعضی از این لکنتها است. نثر خشک و یکنواخت، جمله‌های طولانی و بیانی که گاهی ثقیل و پیچیده می‌شود، خواننده را خسته و مترجم را خسته‌تر می‌کند. این عیبی است که بیشتر مترجمان فارسی این نشریه‌ها از آن آگاهند و بصراحت آن را به زبان آورده‌اند. اینکه زبان اصلی بعضی از این نویسندگان انگلیسی یا فرانسه نیست و اینکه بعضی از این نشریه‌ها تلفیق کار چند نفر است با سبکهای مختلف، علت را تا حدی روشن می‌کند، اما دشواری خواننده و مترجم را از میان بر نمی‌دارد.

در هر صورت ارزش این نشریه‌ها ایجاب می‌کند که راه‌حلهایی برای مشکل ترجمه آنها به زبان فارسی پیدا کنیم. به دشواری اصلی یعنی مسئله نثر، در بخش بعد می‌پردازیم و بخش حاضر را با ذکر دو مثال در مورد دشواری ترجمه اصطلاحات به پایان می‌بریم.

مثال ۱

از کلمه "information" شروع کنیم. این کلمه هم به معنی "اطلاع"، "اطلاعات"، "آگاهی" است و هم به معنی "اطلاع‌رسانی" و "آگاهی‌رسانی". اینکه در هر مورد کدام معادل را بکار ببریم بستگی به متنی دارد که این کلمه در آن بکار رفته است. برای مثال در ترکیبهای:

information retrieval
information processing

باید آن را به "اطلاعات" ترجمه کرد.

بازیابی اطلاعات

آماده‌سازی اطلاعات

در اینجا اگر به جای "اطلاعات"، "آگاهی" بکار ببریم ترجمه نارسا می‌شود و اگر "اطلاع‌رسانی" یا "آگاهی‌رسانی" بکار ببریم بکلی غلط، "بازیابی اطلاع‌رسانی" یا "آماده‌سازی آگاهی‌رسانی" در فارسی چه معنایی می‌دهد؟ اما در ترکیبهای:

Information science
Information centers

باید این کلمه را به "آگاهی‌رسانی" یا "اطلاع‌رسانی" ترجمه کنیم:

مراکز اطلاع‌رسانی / آگاهی‌رسانی

دانش اطلاع‌رسانی / آگاهی‌رسانی

و این به دو دلیل است. یکی اینکه در فارسی "دانش و علم" به معنای "اطلاع" هم بکار می‌روند. و بنابراین "دانش اطلاع / اطلاعات" یا "علم اطلاع / اطلاعات" مفهوم روشنی را نمی‌رسانند. دیگر آنکه این دانش، هدفش بررسی روشهای رساندن اطلاع است و مراکز هم که با "information" توصیف می‌شوند، در واقع کارشان اطلاع‌رسانی است.

در اینجا بد نیست به نکته ظریف دیگری هم اشاره کنیم. وجود ترکیبی چون "سازمان اطلاعات" در نام "سازمان و اطلاعات و امنیت کشور" باعث شد که در ترجمه متنهای اطلاع رسانی از بکار بردن ترکیباتی چون

سازمان اطلاعاتی

منابع اطلاعاتی

و از این قبیل برای گریز از هرگونه سوء تفاهمی پرهیز کنند. و این دلیل دیگری بود در ترجیح ترکیبی چون "سازمانهای اطلاع رسانی" بر "سازمانهای اطلاعاتی". از اینجا یک نتیجه مهم و کلی بدست می آید:

در ترجمه یک کلمه یا ساختن یک ترکیب باید سابقه

آن کلمه یا ترکیبهای مشابه با آن ترکیب را در نظر داشت.

برای مثال، به احتمال زیاد هر فارسی زبانی که ببیند روی تابلوی مغازه ای نوشته اند "امانت فروشی" جا خواهد خورد. کلمه "امانت" در ترکیبهایی چون "امانت دار"، "امانت نگهدار" و "امانت خوار" بکار می رود. با قیاس بدین ترکیبها "امانت فروش" به معنای کسی است که به جای این که امانت مردم را نگه دارد آن را می فروشد در صورتی که واقع امر غیر از این است. البته در این مورد، بر خلاف مورد "سازمان اطلاعات" ساختمان دستوری زبان هم دخالت دارد.

مثال ۲

کلمه "index" یک اصطلاح فنی کتابداری است که آن را "نمایه" ترجمه کرده اند. منظور از نمایه کلمه ایست که نشاندهنده مفهومی از مفاهیم اصلی یک نوشته باشد. اما در انگلیسی همین کلمه را به فهرستی از این کلمه ها هم اطلاق می کنند.

در این مورد باید "index" را "نمایه نامه" ترجمه کرد. منظور آنکه کلمه ها همیشه و در همه جا یک معنی ندارند. معیار معنی کلمه، متن است نه فرهنگ لغت. این نکته ساده ای است که اغلب کسانی که تجربه چندانی در ترجمه ندارند فراموش می کنند.

II

وظیفه اصلی زبان در نوشته های علمی و تحقیقی، انتقال اطلاعات مندرج در آنهاست. وظیفه مترجم فارسی هم از حفظ این اطلاعات در انتقال به زبان فارسی است. به این نکته باید خوب توجه کرد که: در نوشته های تحقیقی روش نویسندگان در طرح و ورود به مطلب، گسترش گام به گام آن و خروج از مطلب و نتیجه گیری، جزء جدایی ناپذیر اطلاعات مندرج در آن است.

این همان چیزی است که بدان ساختمان نوشته هم می گویند. ساختمان نوشته نشاندهنده تربیت علمی نویسنده و در واقع شخصی ترین عنصر نوشته است. بنابراین، مترجم نباید در این ساختمان تغییری دهد.

- حتی اگر یقین داشته باشد که با این تغییر، نوشته، ساختمان منطقی تری پیدا می کند. روشن است که به بیشتر نوشته ها می توان با حفظ مطالب آن ساختمان استوارتری داد. اما این کاری است که باید پیش از چاپ آن و به کمک ویرایشگران انجام گرفته باشد. مترجم اگر در این مورد نظر اصلاحی داشته باشد، حداکثر می تواند آنرا در پانویسها و یا در آخر نوشته بیاورد. خوشبختانه بیشتر نشریه های یونی سیست از ساختمان و نظم و ترتیب استواری برخوردارند. اصولاً بعضی از این نشریه ها برای آموزش همین روشها و نظم و ترتیبها نوشته شده اند.

حالا می رسیم به ترجمه جمله ها. اصل کلی در این ترجمه ها انتقال اطلاع مندرج در آنهاست. اینکه این کار را چگونه باید انجام داد و چه آزادیهایی در ترجمه داریم، در ضمن سه مثال تا اندازه ای روشن می کنیم. این مثالها را از ترجمه نشریه های یونی سیست که در مرکز اسناد و مدارک علمی انجام شده است انتخاب کرده ایم. خوشبختانه این ترجمه ها در مجموع از بهترین ترجمه های این نشریه هاست و انتقاد ما از چند مورد آن از ارزش آنها نمی کاهد.

مثال ۱

در ترجمه یکی از نشریه های یونی سیست این جمله دیده می شود: " اما با استفاده از روشهای پذیرفته شده پیش بینی نیروی انسانی لازم، بررسی آگهیهای استخدام متخصصان علوم اطلاعات، رشد منظم امکانات شغلی برای فارغ التحصیلان این رشته و همچنین تاثیر احتمالی تحولات فنی و اقتصادی، می توان به آن حد از دقت در پیش بینی دست یافت که برای برنامه ریزی کافی باشد"^۱ این جمله ترجمه جمله پایین است:

. . . but the established techniques of manpower projection, combined with "a study of advertised vacancies, the career development of newly qualified information specialists and the likely impact of technological and economic changes, can give a degree of accuracy sufficient for planning Purposes."^۲

آنچه مسلم است مترجم معنی این جمله را فهمیده و ترجمه هم غلط نیست - حتی در چند مورد چیزهایی هم، لابد برای توضیح، به متن اضافه کرده (برای مثال "پیش بینی" پس از "دقت")، اما جمله گذشته از اینکه خیلی ترجمه ای است، مبهم هم هست. معلوم نیست "با استفاده" مربوط به جمله های بعد که با ویرگول از هم جدا شده اند هم هست یا نه. خواننده ای که زحمت خواندن چنین جمله درازی را بر خود هموار می کند دست کم باید معنایی هم از آن دستگیرش شود. حالا آن ترجمه را با آن یکی که بر اساس فهم همان مترجم از متن انجام گرفته مقایسه کنید:

^۱ - مرکز اسناد مدارک علمی، هدفهای سیاست و اطلاعات علمی، ص ۵۳.

^۲ - UNISIST, Intormation Policy Objectives (UNISIST Proposals) (Paris: April 1974), P.20

اما اگر روشهای پذیرفته شده برای پیش بینی نیروی انسانی همراه با بررسی آگهیهای استخدام، افزایش امکانات شغلی برای متخصصان اطلاع رسانی که تازه فارغ التحصیل شده اند و تاثیر احتمالی تحولات فنی و اقتصادی بکار رود، می توان با دقت کافی برنامه ریزی کرد.^۱

این جمله ای است فارسی که همان اطلاعات را با دقت منتقل می کند. در این ترجمه با آوردن "همراه با" (برای Combined with)، رابطه جمله های پس از آن با جمله پیش از آن روشن شده است. در پایان هم به جای "به آن حد از دقت در پیش بینی دست یافت که برای برنامه ریزی کافی باشد" عبارت "با دقت کافی برنامه ریزی کرد" آمده است که به کوتاهی و روشنی معنای همان عبارت طولانی و خیلی ترجمه ای را می رساند. دو کلمه غیر لازم "لازم" و "منظم" هم که مترجم به متن اضافه کرده بود حذف شده است. آوردن "اگر" در آغاز جمله و شرطی کردن آن هم به اقتضای ساختمان نحوی جمله در فارسی انجام شده است. اینگونه تصرفات در ترجمه از اختیارات مترجم است که اگر درست صورت گیرد مجاز بلکه لازم است. اصولاً ساختمان نحوی زبان دیگری را نباید به فارسی تحمیل کرد، بلکه باید معادل آنرا در هر مورد در فارسی پیدا کرد.

مثال ۲

از ترجمه همان نشریه به این جمله توجه کنید:

"باید ایجاد نظام یا سازمانی برای مشاوره علمی در مورد بندهای بالا (۲-۲-۱ تا ۲-۲-۶) و برای بحثهایی که بوسیله دانشمندان برای توسعه مفهوم تجزیه و تحلیل اطلاعات و خاصه برای تعیین استاندارد ویژگیهای کیفی کسانی که مشاوره علمی را بعهده می گیرند، مورد تشویق قرار گیرد"^۱.

ملاحظه می کنید که این جمله گذشته از اینکه خیلی ترجمه ای است، نه مفهوم است و نه درست. عیب دستوری جمله این است که حساب فعلها از دست مترجم در رفته است. در این جمله باید مترجم پس از "بعده می گیرند" فعل "انجام می گیرد" را می افزود. و جمله را چنین تمام می کرد:

... بعده می گیرد انجام می گیرد مورد تشویق قرار گیرد.

البته ممکن است این فعل در چاپ حذف شده باشد و یا مترجم اعتراض کند که فعل محذوف را باید پس از "اطلاعات" افزود که در جمله سه فعل پشت سر هم ردیف نشود. اگر این اصلاح را هم بکنیم جمله ای خواهیم که داشت که نقص دستوری ندارد، اما فارسی هم نیست. واقع این است که این جمله نقصی دارد که در کار بسیاری از مترجمان دیده می شود.

در زبان انگلیسی جمله های پیرو (تبعی) اغلب درون جمله های پایه (اصلی) درج می شوند و وقتی جمله پایه به پایان می رسد همه این جمله ها هم، با جمله پایه به پایان می رسند - بدون آنکه همه فعلها در پایان جمله پشت سر هم ردیف شوند. در فارسی برای ترجمه این جمله ها، اغلب باید به پیروی از ساختمان نحوی زبان جمله های پیرو را از درون جمله های پایه بیرون آورد و گرنه فعلهای

^۱ - مرکز اسناد و مدارک علمی، هدفهای سیاست و اطلاعات علمی، ۲۵ ص.

جمله های پیرو و پایه، یکجا در پایان جمله دنبال هم ردیف می شوند و جمله اگر هم به نقص حذف فعل دچار نشود، چیزی پیچیده و زشت و نامأنوس از کار در می آید. جمله بالا ترجمه این جمله است:

Encouraging the creation of machinery for scientific advice on paras.
2.2.1-2.2.6 above and for discussion by scientists of the developing concept of information analysis and specially of the standards of quality that should be required of those who undertake it.¹

البته مترجم جمله را چنان ترجمه کرده که گویی در متن اصلی "Encouraging" را از اول برداشته باشند و در پایان پس از "it"، "Should be encouraged" افزوده باشند. این مقدار تصرف در اینجا هیچ اشکالی ندارد به شرطی که رعایت هماهنگی در سایر موارد هم بشود (که در این مورد خوشبختانه شده است). بنابراین ساختمان نحوی جمله با این تغییر از نظر جمله های پیرو و پایه چنین است.

The creation of . . . for . . . and for . . . of . . . and
Specially of-of those-should be encouraged.

در اینجا، نقطه ها نماینده اسمها و عبارتهای اسمی و خطهای تیره نماینده جمله های پیرو هستند. البته باید توجه داشت که برخی از عبارتهای اسمی را می توان تبدیل به عبارت فعلی کرد. این کاری است که مترجمان ورزیده به دلیلهای گوناگون و به اقتضای زبان فارسی و سلیس تر کردن جمله انجام می دهند. جمله بالا را با در نظر گرفتن این نکته ها می توان چنین ترجمه کرد:

مسئولان را باید تشویق کرد تا یک واحد اجرایی برای کاربرد توصیه های مذکور در بندهای ۱-۲-۲ تا ۶-۲-۲ و نیز مشاوره علمی دانشمندان در باب توسعه مفهوم تحلیل اطلاعات و بخصوص تعیین معیار صلاحیت کسانی که باید این تحلیلها را انجام دهند، تاسیس کنند.

می بینید که فعل پایه را از آخر به اول جمله برده ایم و در نتیجه از تتابع افعال در آخر جمله جلوگیری کرده ایم. در ضمن یکی از جمله های پیرو را به عبارت اسمی و یکی از عبارتهای اسمی را به جمله پیرو تبدیل کرده ایم. فعل جمله پایه را هم، برای فارسی تر کردن جمله، با توجه به بخشهای دیگر متن، با بکار بردن "مسئولان"، از مجهول تبدیل به معلوم کرده ایم. یکی دیگر از تفاوتهای مهم این ترجمه، با ترجمه اول معلوم کردن مرجع ضمیر "it" در پایان جمله است. از نظر نحوی، مرجع این ضمیر کاملاً مشخص است و به نزدیکترین مشارالیه، یعنی تحلیل گران برمی گردد. اما مهمتر از همه اینها، همان حرف اصلی است که ترجمه دوم اطلاع مندرج در جمله را بدون کم و کاست منتقل می کند و دست کم از جمله اول روشنتر و فارسی تر است.

مثال ۳

جمله پایین ترجمه ای است از نشریه دیگر و از مترجم دیگر:

¹ - UNISIST, Information policy Objectives (UNISIST proposals) (paris: April 1974),P.14.

”روشهای موثر اطلاعات مورد نیاز فردی، اهمیتی که به تحصیل آن داده می شود، تسهیلاتی که برای جستجوی آن موجود است، دانش در مورد این تسهیلات، سنجش ارزش آنها، تخمین احتمال بدست آوردن چیزی که از میان تمام عوامل مزبور مورد نیاز است، در روش تحقیق اطلاعات موثر است”^۱ واقعاً از این جمله چه می شود فهمید؟ ”روشهای موثر اطلاعات مورد نیاز فردی” چه معنی می دهد؟ ”تخمین احتمال بدست آوردن چیزی که از میان تمام عوامل مزبور مورد نیاز است” یعنی چه؟ کدام عوامل مزبور؟ باری، این جمله ترجمه این جمله است:

The working habits of the individual needing information, the importance placed on getting it, the facilities available for seeking it, the knowledge about these facilities, the Judgement of their value, the estimate of the probability of getting what is wanted, all these factors may affect information-seeking behaviour^۲.

ترجمه ای از این جمله با تغییراتی در ساختمان دستوری آن و با در نظر گرفتن جمله های پس از آن در متن اصلی این است:

”عواملی که ممکن است بر طرز کار افراد برای پیدا کردن اطلاعات اثر گذارند عبارتند از: عادهایی که عملاً برای یافتن اطلاعات پیدا کرده اند، اطلاع آنان از تسهیلات موجود، قضاوتشان درباره ارزش این اطلاعات، اهمیتی که برای دستیابی به این اطلاعات قائلند و اینکه تا چه حد احتمال می دهند آنچه می جویند بیابند”

ملاحظه می کنید که نه هیچ اطلاعی را در ترجمه حذف کرده ایم و نه هیچ اطلاعی به آن افزوده ایم. خواننده دقیق خود می تواند شگردهایی که در این ترجمه بکار رفته دریابد.

گمان نمی کنم که با این مثالها تا حدی روشن شده باشد که منظور از ترجمه متنهایی که سبک خاص هنری ندارند و در خدمت انتقال اطلاع هستند چیست. این ترجمه نه تنها ترجمه آزاد نیست، بلکه خیلی هم مفید است. اگر بخواهیم آنچه را گفتیم به شکل پیشنهادهایی مرتب کنیم، خلاصه مطلب چنین می شود: در ترجمه نوشته های علمی و تحقیقی

- ۱- باید ساختمان نوشته را از لحاظ نظم و ترتیب مطالب حفظ کرد.
- ۲- پیش از ترجمه هر جمله، باید ساختمان دستوری آنرا دریافت و ساختمان دستوری معادل آنرا در فارسی پیدا کرد؛
- ۳- باید اطلاعات مندرج در جمله را بتمامی منتقل کرد؛
- ۴- اطلاعی که در جمله نباید به آن اضافه کرد؛
- ۵- نباید قلمفرسایی و لغاظی کرد؛
- ۶- نتیجه کار باید حتماً جمله ای درست و روشن از زبان فارسی باشد؛

۱. مرکز اسناد و مدارک علمی، مبانی نظامها و خدمات اطلاعاتی، (تهران: مرداد ۱۳۶۳)، ص. ۱۵.

۲- مرکز اسناد و مدارک علمی، مبانی نظامها و خدمات اطلاعاتی، (تهران: مرداد ۱۳۶۳)، ص ۱۵.

برای توضیح بیشتر باید بگویم در یک سوی این ترجمه، ترجمه های آزاد قرار دارند که اغلب پرنده از حذف و اضافه و انشاء نویسی و در سوی دیگر آن ترجمه هایی قرار دارند کلمه به کلمه و مقلد ساختمان نحوی زبانی که فارسی نیست. به بیان دیگر در یکطرف ترجمه هایی قرار دارند که دیگر آنها را ترجمه نمی توان نامید و در طرف دیگر ترجمه هایی که خیلی ترجمه ای هستند. خلاصه آنکه در دو طرف ترجمه هایی داریم که ترجمه نیستند.